

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Збірник наукових праць
(За матеріалами ІХ Всеукраїнської науково-
теоретичної конференції з міжнародною участю
від 16 травня 2024 року)

Житомир – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Кафедра філософії та політології
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. І. ПИРОГОВА
Кафедра філософії та суспільних наук
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філософії
ІНСТИТУТ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ АКАДЕМІЇ
«ІГНАТІАНУМ» (м. Краків, Республіка Польща)
Кафедра філософії культури та релігієзнавства
ЖИТОМИРСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В УКРАЇНІ
СОЦІОЛОГІЧНА АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНИ
Житомирське відділення
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ РЕЛІГІЄЗНАВЦІВ
Житомирське відділення

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ: ВИКЛИКИ
СЬОГОДЕННЯ

Збірник наукових праць
(За матеріалами ІХ Всеукраїнської науково-теоретичної
конференції з міжнародною участю
від 16 травня 2024 року)

УДК 101.1+168.5
А 43

*Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка,
протокол № 9 від 31 травня 2024 р.*

Редакційна колегія:

Кобетяк А. Р., доктор політичних наук, доцент кафедри;
Ковтун Н. М., доктор філософських наук, професор;
Козловець М. А., доктор філософських наук, професор;
Соколовський О. Л., доктор філософських наук, професор;
Горохова Л. В., кандидат філософських наук, доцент;
Заглада В. М., кандидат філософських наук, доцент.

Рецензенти:

Шевчук Дмитро, доктор філософських наук, професор, перший проректор Національного університету «Острозька академія»;

Панчук Ірина, доктор філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету;

Шкіль Людмила, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Державного університету інформаційно-комунікативних технологій (м. Київ).

А 43

Актуальні проблеми сучасної філософії та науки: виклики сьогодення: зб. наук. праць / за ред. А. Р. Кобетяка та ін. Житомир : Видавничий центр ЖДУ імені Івана Франка, 2024. 260 с.

У збірнику вміщено статті та тези доповідей учасників ІХ Всеукраїнської науково-теоретичної конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми філософії і науки: виклики сьогодення». У матеріалах авторів акцентовано увагу на фундаментальних проблемах сучасної філософії та науки, екзистенційних викликах для буттєвості людини в умовах війни, проблемах релігійних трансформацій і безпеки у сфері релігійних відносин в Україні та на міжнародній арені, аналітиці суспільно-політичних процесів в умовах глобальних і регіональних конфліктів, актуальних соціогуманітарних проблемах сучасності, проблемах освітньої і виховної діяльності в ситуації соціальної невизначеності, на гуманітарних аспектах розвитку естетики, дизайну та філософії культури.

Автори матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наданої у доповідях інформації й точність наведених цитат. Точка зору автора не завжди може співпадати з позицією редколегії.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, студентам, усім зацікавленим філософськими дослідженнями проблем сучасної цивілізації.

УДК 101.1+168.5

© Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2024

ISBN

ЗМІСТ

1. ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКА КЛАСИКА: РЕЦЕПЦІЇ ТА СУЧАСНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Вергелес К., Куліш П., Школьнікова Т. Онтологічний поворот у сучасній антропософії: сутність та наслідки...	10-13
Ковтун Н. Ідея вічного миру Іммануїла Канта у контексті подолання міжнародних конфліктів.....	13-16
Гребінник Т. Філософія в архітектурі: початок історії взаємозбагачення.....	16-21
Калач Д. Етика: наука чи філософія?.....	22-26
Кукуре С. Героїзм та співстраждання в оперних образах Р. Вагнера: сучасний погляд.....	27-29
Савчук В. «Доброякісна агресія» у розумінні Еріха Фромма.....	29-31

2. ЛЮДСЬКЕ БУТТЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ТРАНЗИТИВНОСТІ: ІНФОРМАЦІЙНІ, МЕДИЧНІ І ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИПРОБУВАННЯ ВІЙНОЮ

Козловець М. Вплив просторових уявлень на формування національного менталітету..	32-37
Беднарчик Т., Беднарчик М. Евтаназія на полі бою у війнах ХХ століття.....	38-40
Дрозд Б. Роль соціальних мереж в російсько-українській війні.....	41-43
Огороднійчук Ю. Віртуальна реальність як мегатренд сучасного суспільства.....	43-46
Самойленко Д. Мовна ідентичність українців в умовах російсько-української війни.....	46-50
Чаплінський Р. Тотальність відчуження у буттєвості людини.....	50-52

Вестімова К.	
Українська ментальність в умовах екзистенційних викликів сучасності..	52-54
Данильчук О.	
Загроза ядерної зброї як екзистенційний виклик для людства.....	55-57
Дика М.	
Волонтерський рух в Україні в умовах російсько-української війни.....	57-62
Кішлар В.	
Молодь в умовах війни: аспект соціальної активності.....	62-66
Ковтун Б.	
Методи дослідження епітаксійних плівок у контексті технологічних викликів російсько-української війни.....	66-68
Слободянюк С.	
Надзвичайний стан як модус геноциду.....	69-71
Трохимчук В.	
Практична значущість дослідження термоелектричних властивостей шарів меланіну в умовах технологічних викликів російсько-української війни.....	72-74

3. АНАЛІТИКА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ТА ПРАВОВИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ І РЕГІОНАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ

Борейко Ю.	
Самоорганізація як детермінанта розвитку громадянського суспільства в Україні.....	75-77
Шевчук К.	
Російсько-українська війна: зіткнення двох протилежних дискурсів і становлення ідеології рашизму.....	77-79
Балановський Я.	
Інформаційні технології маніпуляцій: соціальні та віртуальні виміри.....	80-82
Заглада В.	
Мобілізація громадянського суспільства довкола гуманітарних проблем шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій.....	82-85
Кочетов Л.	
Лобізм як соціально-політичний феномен: сутність і проблеми нормативно-правового регулювання.....	85-90
Білогор Л.	
Діяльність органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування з питань освіти.....	91-93
Жильонок К.	
Співвідношення нагляду і контролю у сфері дотримання трудового законодавства України.....	93-95

Гребчук А. Особливості прояву та засоби реалізації інформаційних воєн в сучасних умовах.....	96-99
Лук'янюк А. Інформаційна війна як проблема сучасності.....	99-101

4. АНАЛІТИКА РЕЛІГІЙНИХ ПРОЦЕСІВ. РЕЛІГІЯ І ЦЕРКВА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Соколовський О. Вплив Тюбінгенської протестантської школи на ліберальну теологію....	102-104
Декерт Т. Tradycjonalizm katolicki w Polsce – aktualne trendy.....	104-109
Фуркало В. Про роль релігієзнавства у сучасному суспільстві.....	110-112
Шамсутдинова-Лебедюк Т. Релігійна свобода та стратегії інклюзивних суспільних просторів в умовах глобалізації.....	112-114
Заєць Д. Проблематика дефініції релігії та релігійності в контексті дослідження релігійної свідомості.....	114-117
Лавренюк В. Сотеріологічні ідеї Рудольфа Бультмана.....	118-119
Пономаренко О. Меми і релігія: адаптація релігії до глобальних викликів.....	120-123
Рошко В. Роль англіканської церкви в екологічному русі: від теології до практичних заходів.....	124-125
Шпакович В. Феномен досконалості людини у науковому доробку Думітру Станілоє..	126-128
Виговський М. Дохристиянські вірування давніх слов'ян.....	128-131

5. АКТУАЛЬНІ СОЦІОГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

Воронкова В., Нікітенко В. Інформатизація і цифровізація змінюють спосіб життя людей.....	132-134
Загрійчук І. Теоретичне мислення як підґрунтя суспільної єдності та духовної стійкості	134-136

Грицишина М., Грицишин В.	
Короткий аналіз соціокультурних проблем сучасності та шляхів їх подолання.....	137-139
Турпак Н.	
Екологічні цінності як актуальна проблема сучасного соціально-гуманітарного дискурсу.....	139-141
Амма А.	
Відчуження людини у віртуальному просторі як соціогуманітарна проблема сучасності.....	141-143
Грамчук М.	
Концептуальні та праксеологічні виміри цифрового міста: застосування методології innovation 2.0.....	143-145
Мар'єнко В.	
Цифрова антропологія як наука про вивчення людини цифрової ери.....	146-148
Янішевський О.	
Любов і турбота про себе як складова самореалізації особистості: філософські рецепції та інтерпретації.....	148-150
Полосенко А.	
Чинники управління людськими ресурсами: соціально-філософський аналіз.....	151-155
Горохова А.	
Розвиток креативного мислення студентів засобами цифрових інструментів.....	155-157
Майстренко В.	
Вплив сучасних технологій на суспільство.....	158-160
Пигина Д.	
Молодь на ринку праці: проблеми та перспективи.....	161-163
Стаднік А.	
Середній клас як запорука стабільності суспільства і проблеми його формування в Україні.....	163-167
Соколовська М.	
Особливості музеєфікації природничих об'єктів.....	167-170

6. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕСТЕТИКИ, ДИЗАЙНУ ТА ФІЛОСОФІЇ КУЛЬТУРИ

Поліщук О., Кравчук О.	
Естетика та експресія продукції щоденника ділової людини на прикладі бренду «mindjournal».....	171-172
Поліщук О., Крижова М.	
Професія дизайнера та виклики діджиталізації.....	172-174
Поліщук О., Любецька А.	
Естетика виробу як чинник креативної ідеї при розробці оригінального дизайну коробки пакетованого чаю «Five o'clock».....	174-175

Поліщук О., Стрільчук К. Графічний роман як явище в сучасному культурному та художньому просторах.....	176-177
Ezgi Su Kara. «Samsung virtual flame» as a symbol of cultural transformation within the area of kitchen technology.....	178-191
Білорус М. Технологія 3D моделювання та її застосування у мистецтві та дизайні: виклики і тенденції розвитку.....	192-194
Цьмох Р. Анімаційний продукт як феномен сучасної візуальної культури.....	194-196
Горохова А. Етичні аспекти використання фірмового стилю.....	196-198
Козак А. Естетичні засади концепції кіноплакату до української документальної кінострічки «20 днів у Маріуполі».....	198-199

7. ЦІННІСНО-СВІТОГЛЯДНІ ЗАСАДИ ОСВІТНЬОЇ І ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИТУАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Поліщук Н. Ціннісні та світоглядні аспекти освітньо-виховної діяльності в епоху цивілізаційних змін.....	200-202
Бержанір А. Значущість філософії освіти для формування світоглядної культури майбутніх педагогів.....	202-204
Kovalenko I. Teaching foreign languages in higher education institutions during wartime: challenges and prospective developments.....	204-207
Farheen I., Trukhmanova S., Khan A., Trukhmanova O. The influence of stress and anxiety on social behaviour of medical students.....	207-209
Бондаревська Л. Потенціал інтелект-карт у формуванні читацької компетентності учнів початкової школи.....	209-213
Марченко І. Потенціал дидактичних ігор для розвитку креативності учнів початкових класів на уроках мовно-літературної галузі.....	213-217
Нагорна В. Методи та прийоми формування мовленнєвої компетентності учнів на уроках іноземної мови.....	218-220
Равва Т. Психолого-педагогічні засади використання педагогіки партнерства у початковій школі.....	220-223

Радчук А. Моральне виховання учнів молодшого шкільного віку засобами казки: теоретичний аспект.....	223-227
Сичевська В. Технології та особливості розвитку творчих здібностей молодших школярів у процесі вивчення української мови та літератури.....	227-230
Гарбарчук О. Загальнодидактичні та лінгводидактичні принципи формування комунікативної компетентності учнів початкової школи засобами безпечного освітнього середовища на принципах НУШ.....	231-233

КРУГЛИЙ СТІЛ
«РЕЛІГІЙНИЙ ФАКТОР У НАЦІОНАЛЬНІЙ ТА
МІЖНАРОДНІЙ БЕЗПЕЦІ»

Филипович Л., Горкуша О. Релігійні виклики національній безпеці у фокусі української гуманітаристики.....	234-239
Кобетяк А. Концепт «русского мира» в контексті безпекової політики та євроінтеграції України.....	239-242
Vitiuk I. The cult of death in the metanarrative of war.....	242-245
Ворон О., Ворон О. Стан та основні проблеми повернення майна культового призначення в незалежній Україні.....	245-246
Леньов А. Уроки історії або роль релігійних організацій у протидії зовнішній агресії.....	247-249
Опанасюк Е. Вплив духовної освіти на міжконфесійний діалог в умовах російсько-української війни.....	249-251
Кобетяк А. Державне адміністрування релігійної сфери в контексті міжправославного протистояння в Україні.....	252-255
Палій Д. Витоки та основні етапи формування ідеологеми «русский мир».....	255-258

Андрій Ленюв,
аспірант,
Рівненський державний гуманітарний університет

УРОКИ ІСТОРІЇ АБО РОЛЬ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПРОТИДІЇ ЗОВНІШНІЙ АГРЕСІЇ

Аналізуючи здобутки та промахи української держави 1917–1920 рр. у широковідомій сьогодні праці «Рятування України», І. Огієнко стверджував, що однією головних причин поразки Української держави стало те, що «початкова Українська революція пішла без своєї церкви, не звернула на неї належної уваги. Український народ у своїй істоті релігійний і міцно прив'язаний до православної церкви. Нашу церкву сильно хитали й не визнавали російські соціалістичні партії, а за ними ці ж партії й українські. І треба ствердити, що початкова революція в 1917–1919 роках все сильно й руйнівно виступала проти церкви й непокоїла її. Через це і Українська революція 1917–1918 років була без церкви, навпаки – часто виступала проти неї. Церква й народ були в руках духовенства, а революційна інтелігенція була проти духовенства» [1, с. 177].

Особливо радикально, як стверджує І. Огієнко, був налаштований Голова Центральної Ради проф. М. Грушевський. Як член «соціал-революційної партії, що церкви не визнавала» він відмовив національно налаштованому духовенству у створенні при Центральній Раді Секретаріату ісповідань різкими словами – «Обійдемося без попів!» [1, с. 180]. Не переконували його доводи про те, що «церква – душа українського народу, що український народ церковний, що при допомозі церкви піде легше відродження України...» [1, с. 180].

Від часу доби Української революції минуло вже понад сто років, втім уроки цього часу залишаються для нас актуальними. Адже, так само як і на початку ХХ ст., перед українським народом стоїть завдання – «перемогти Голіафа» та вибороти право на вільний розвиток у незалежній державі. Втім, на відміну від початку ХХ ст., сьогодні у цю боротьбу активно включаються релігійні організації. Так, вже на початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну вони, без жодної перешкоди з боку держави та з притаманним вірянам завзяттям, долучилися до протидії ворогу. Особливо активно стала їхня участь у волонтерській діяльності. Тут можна згадати систематичну допомогу Збройним Силам України, психологічну підтримку населення та сприяння вирішенню соціальних проблем біженців. Така орієнтації церкви визначена соціальними очікуваннями українства, яке, як свідчать соціологічні опитування, вважає головним завданням свого релігійного об'єднання та церкви загалом соціальне служіння та допомогу соціально вразливим групам населення [3, с. 25].

Соціальне служіння, як важлива складова діяльності різних конфесій та релігійних організацій, не обмежується лише підтримкою вразливих груп населення – переселенців, військових, біженців, жінок, що постраждали від насилля тощо, а проявляється також і в міжнародній діяльності. Вона розпочалася одразу після здобуття Україною незалежності у 1991 році. Саме в цей час за кордоном почали засновуватися українські релігійні об'єднання, головним завданням яких майже тридцять років була духовна та матеріальна допомога співвітчизникам за кордоном [1, с. 57]. Після початку повномасштабного вторгнення РФ, українські релігійні об'єднання не втратили своєї благодійної функції й активно взялися допомагати українським біженцям, водночас розгортаючи широку інформаційну кампанію, головним завданням якої була протидія інформаційному тиску країні агресора. Для прикладу можна згадати юдейські релігійні організації та громади України, які зверталися до ізраїльської влади з проханням відмовитися від нейтралітету Ізраїлю і приєднатися до союзу демократичних держав та надати військову допомогу Україні. Не менш активними виявилися й релігійні об'єднання мусульман, які стали не тільки активними учасниками українського спротиву зовнішньому ворогові, українського волонтерського руху, а й розпочали потужну інформаційну діяльність. Мусульманські релігійні об'єднання прагнули донести правду про війну в Україні та агресію РФ до мусульманської аудиторії за кордоном.

Попри активну проукраїнську позицію усіх релігійних організацій України, безумовний пріоритет у цій діяльності належить Православній Церкві України (ПЦУ) на чолі з митрополитом Епіфанієм. Не стане секретом, що від початку війни ПЦУ проводила активну волонтерську діяльність, надаючи матеріальну та психологічну підтримку Збройним Силам України, внутрішньо переміщеним особам, людям з інвалідністю тощо. Не менш плідною стала й міжнародна діяльність Православної Церкви, свідченням чому може бути не тільки однозначне засудження Вселенським Патріархом Варфоломієм I російської агресії, а й відвідування та підтримка ним переселенців у Польщі у 2022 р.

Зроблена нами зауваження дають підстави стверджувати, що сучасне українське суспільство, засвоїло трагічні уроки своєї історії, а тому активно залучає релігійні організації до протидії зовнішньому агресору.

Література

1. Kotylko, Y., Rachynskiy, A. Activity of religious organizations on the territory of Ukraine in the conditions of military aggression of the Russian federation against Ukraine. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Public Administration*. 2023. 18(2). P. 57-63.

2. Огієнко І.(митрополит Іларіон) Рятуння України / Упоряд., авт. передм. і комент. М Тимошик. К.: Наша культура і наука, 2005. 464 с.

3. Українське суспільство, держава і церква під час війни. Церковно-релігійна ситуація в Україні-2023. (Інформаційні матеріали). Київ: Центр Разумкова, 2023. 118 с.

Науковий керівник: доктор філософських наук, доцент Панчук І.І.

Едуард Опанасюк,

аспірант,

Рівненський державний гуманітарний університет

ВПЛИВ ДУХОВНОЇ ОСВІТИ НА МІЖКОНФЕСІЙНИЙ ДІАЛОГ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Тривала інформаційна війна, спрямована на поширення ідей так званого «руського міра» значно загострили релігійні проблеми в поліконфесійному українському суспільстві. В умовах сьогодення, коли особливо актуальна потреба згуртування, консолідації суспільства у боротьбі зі спільним ворогом задля забезпечення суспільно-політичної стабільності в країні, надзвичайно важливим є питання міжконфесійного діалогу між різними християнськими церквами. Останній слід будувати лише на засадах взаємоповаги, терпимості та толерантності.

Зокрема, можемо відзначити наступних активних учасників міжконфесійного та екуменічного діалогу, діяльність, різноманітні просвітницькі заходи, звернення яких спрямовані на утвердження справедливих релігійних відносин, вирішення різних соціальних проблем, спірних історичних подій та консолідацію українського суспільства у зв'язку з збройною агресією росії.

1. Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій (ВРЦіРО), метою якої є об'єднання зусиль конфесій у справі духовного відродження України та координації міжцерковного діалогу як в Україні, так і за її межами.

2. Всеукраїнська Рада релігійних об'єднань (ВРРО), яка є представницьким міжконфесійним консультативно-дорадчим органом, що діє на громадських засадах, з метою об'єднання зусиль релігійних організацій в процесах національно-духовного відродження України; бере участь у розробці проектів законодавчих та інших нормативних актів із питань державо-церковних відносин і толерантизації міжконфесійного життя; здійснення колективних заходів добродійного характеру та ін.